Europos Komisija

Fact Sheet

„LEADER“ METODAS

Pagrindai

„LEADER“ METODAS

Pagrindai

***Europe Direct* – tai paslauga, padėsianti Jums rasti atsakymus į klausimus apie Europos Sąjungą**

Informacija teikiama nemokamai telefonu (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Kai kurie mobiliojo ryšio operatoriai neteikia paslaugos skambinti 00 800 numeriu arba šie skambučiai yra mokami.

Šio leidinio tekstas yra tik informacinis ir teisiškai neįpareigojantis.

„Jei nenurodyta kitaip, nuotraukų autorių teisės priklauso Europos Komisijai."

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji pasiekiama per EUROPA serverį (http://europa.eu).

Katalogo duomenų galima rasti šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras, 2006

ISBN 92-79-02051-X

© Europos Bendrijos, 2006
Atgaminti leidžiama, jei nurodomas šaltinis.

Printed in Belgium

SPAUSDINTA BALTAME POPIERIUJE, BLUKINTAME NENAUDOJANT CHLORO

„Leader“ metodas: pagrindai

Bukleto paskirtis

Buklete pristatomas „Leader“ metodas ir aiškinama, kaip jis gali būti naudojamas kaimo bendruomenėms vystyti. Pateikiama ir pagrindinė informacija apie šio metodo, kaip sudėtinės Europos Sąjungos (ES) kaimiškųjų vietovių vystymo politikos dalies, taikymą vietos lygmeniu.

Buklete pateikta:

- „Leader“ koncepcijos aprašymas;
- pagrindiniai „Leader“ metodo elementai;
- glaustas „Leader“ metodo veikimo vietoje paaiškinimas;
- pagrindiniai kontaktiniai centrai, kuriuose galima gauti papildomos informacijos.

Jis skirtas visoms kaimo vietovių suinteresuotosioms grupėms, ketinančioms imtis vietinių kaimiškųjų vietovių vystymo iniciatyvų. Tai gali būti nacionalinio, regioninio arba vietos lygmens administravimo įstaigos, ūkininkai arba kiti aktyvūs kaimo bendruomenės nariai – visiems jiems yra numatyta atitinkamų užduočių.

Mūsų tikslas – sprendimus priimančioms ir už programas atsakingoms institucijoms, ypač naujųjų ir būsimų valstybių narių institucijoms, paaiškinti, kas yra „Leader“ ir kaip jis taikytinas praktiškai. Taip pat siekiame ES kaimo bendruomenėms pademonstruoti, kad „Leader“ metodas gali suteikti galimybę imtis iniciatyvos ir aktyviai dalyvauti vietinėse kaimiškųjų vietovių vystymo programose (bei naudotis skiriama finansine parama).

Šis bukletas yra pažintinis, lengvai skaitomas žinynas. Čia nesigilinama į visus „Leader“ atsiradimo aspektus ar su juo susijusias taisykles ir administracines procedūras. Tokią informaciją galima rasti kitur (šiame buklete pateikiamos kelios nuorodos).

Turinys

1.	Kaimo plėtros metodas „Leader“: kas tai?	5
2.	Septyni pagrindiniai „Leader“ metodo elementai	8
3.	„Leader“ taikymas vietos lygmeniu	15
4.	„Leader“ ateitis: įtraukimas į pagrindines programas	17
5.	Kontaktiniai centrai papildomai informacijai gauti	18
6.	„Leader“ praktinio taikymo pavyzdžiai	20

1. Kaimo plėtros metodas „Leader“: kas tai?

Kaimo plėtros politika tampa vis svarbesne Bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) dalimi. Sprendžiant ekonomikos, socialines ir aplinkos problemas skatinamas tvarusis Europos kaimiškųjų vietovių vystymasis. Daugiau kaip pusė ES gyventojų gyvena kaimo vietovėse, užimančiose 90 % ES teritorijos ([1]). „Leader“ yra naujoviškas ES kaimo plėtros politikos metodas.

„Leader“ – tai prancūziškos frazės „Kaimo plėtros darbų sąsajos“ trumpinys ([2]). Kaip matyti iš pavadinimo, tai greičiau kaimo plėtros mobilizavimo ir įgyvendinimo vietos kaimo bendruomenėse metodas, o ne nustatytas įgyvendintinų priemonių rinkinys. Patirtis parodė, kad „Leader“ gali iš tiesų pakeisti kasdienį kaimo žmonių gyvenimą. Jis gali būti svarbus veiksnys, skatinantis ieškoti novatoriškų senų ir naujų kaimo problemų sprendimo būdų, ir tampa savotiška laboratorija, kurioje kuriami vietos pajėgumai ir išbandomi nauji kaimo bendruomenių poreikių tenkinimo būdai. Šis metodas davė vertingų rezultatų daugelyje ES-15 ([3]) valstybių narių kaimo vietovių ir gali būti reikšmingas padedant pritaikyti naujųjų ir būsimų ES valstybių narių kaimo vietoves prie besikeičiančių šiandienos realijų.

1991 m. pradėtas taikyti „Leader“ sudarė ES kaimo vietovėms sąlygas aktyviai kurti savo ateitį. Laikui bėgant metodas, kaip ir kitos BŽŪP dalys, tobulėjo. Vertinimo ir suinteresuotųjų kaimo vietovių grupių pateikta informacija rodo, kad „Leader“ metodas yra priemonė, kuri gerai veikia įvairiomis aplinkybėmis ir skirtingų tipų vietovėse, todėl naudojant šį metodą kaimo politikos formavimo mechanizmą galima pritaikyti labai įvairiems kaimo vietovių poreikiams. Dėl to jis tapo sudėtine kaimo plėtros politikos dalimi. „Leader“ metodas, skatinantis vietos gyventojus ir organizacijas dalyvauti rengiant ir įgyvendinant tvariojo vystymosi strategiją, gali pasirodyti esąs vertinga būsimos kaimo politikos priemonė.

2007–2013 m. programiniu laikotarpiu „Leader“ nebebus atskira programa, jis bus įtrauktas į visas nacionalines ar regionines kaimo plėtros programas. Tai atvers naujų galimybių daug didesniu mastu ir įvairiau negu iki šiol taikyti „Leader“ metodą vystant kaimą.

„Leader“ skatina kaimo vietoves ieškoti naujų būdų, kaip tapti ar išlikti konkurencingoms, kaip geriausiai naudoti turimus išteklius ir spręsti tokias galimas problemas, kaip antai gyventojų senėjimas, prastas paslaugų teikimo lygis ar darbo vietų trūkumas. Taip „Leader“ padeda gerinti tiek ūkininkų šeimų, tiek kitų kaimo gyventojų gyvenimo kokybę. Kaimo problemos nagrinėjamos holistiškai. Pavyzdžiui, pripažįstama, kad konkurencinga maisto produktų gamyba, patraukli aplinka ir darbo vietų kūrimas vietos gyventojams yra tarpusavyje susiję, specialių įgūdžių, tinkamų technologijų ir paslaugų reikalaujantys kaimo gyvenimo elementai, kuriuos reikia nagrinėti kaip nedalomą visumą ir kuriems taikytinos specialiai sukurtos politikos priemonės.

Nuo pat „Leader“ taikymo pradžios (1991 m.) buvo stengiamasi suteikti ES kaimo bendruomenėms galimybę į vietovės būsimos plėtros valdymą įtraukti vietinius partnerius. „Leader“ metodas sukėlė didelį susidomėjimą ES ir toli už jos ribų. Jo pavyzdžiu ėmė naudotis ir kitos tikslinės grupės. „Leader“ siūlomi plėtros problemų sprendimai pasitelkiant naujas partnerystės formas ir siejant veiklą sukėlė tokį susidomėjimą, kad net kartais turėjo įtakos nacionalinės, regioninės ir vietos administracijos institucijų sprendimams ir politikos kryptims.

„Leader“ papildo kitas Europos ir nacionalines programas. Pavyzdžiui, galima skatinti naudoti ir telkti vietos išteklius „Leader“ priemonėmis remiant parengtinius plėtros projektus (pvz., diagnostinės ar galimybių studijos arba vietos pajėgumų kūrimas), dėl kurių padidės vietovių galimybės plėtrai naudoti ne tik „Leader“ lėšas, bet ir kitus finansavimo šaltinius (pvz., platesnes ES ir nacionalines kaimo ir regionų plėtros programas). „Leader“ taip pat padeda tiems sektoriams ir tų kategorijų naudos gavėjams, kurie pagal kitas kaimo vietovių programas neretai negauna jokios pagalbos arba jos gauna nedaug: kultūrai, natūraliai aplinkai gerinti, architektūros paminklams ir paveldo pastatams restauruoti, kaimo turizmui, gamintojų ir vartotojų ryšiams gerinti ir t. t.

„Leader“ skatina socialinės ir ekonominės veiklos subjektus dirbti kartu, gaminti prekes ir teikti paslaugas, kurios sukurtų kuo daugiau pridėtinės vertės jų vietovėje.

([1]) 25 valstybių narių ES (ES-25).

([2]) Pranc. *Liaison entre actions de développement rural.*

([3]) 15 valstybių narių ES, prieš 2004 m. gegužės mėn. plėtrą iki 25 valstybių narių.

Trumpa „Leader“ istorija

„Leader“ buvo pradėtas taikyti 1991 m. siekiant pagerinti kaimo vietovių plėtros potencialą naudojantis vietos gyventojų iniciatyvomis ir įgūdžiais, skatinant įgyti vietos integruotos plėtros žinių ir skleidžiant tas žinias kitose kaimo vietovėse.

a) „Leader“ – didesnės ES kaimo plėtros politikos dalis

„Leader“ paskirtis atitinka bendrosios ES kaimo plėtros politikos tikslus. Plėtojamoje BŽŪP atsižvelgiama į kaimo vietovių bei kraštovaizdžio įvairovę, vietos ypatumų gausą ir tai, kad visuomenė vis labiau vertina kokybišką natūralią aplinką. Pripažįstama, kad tai yra didžiausias ES kaimo vietovių turtas.

b) „Leader“ istorija

Įvairūs kaimo plėtros metodai, kuriuos bandyta taikyti iki XX a. paskutiniojo dešimtmečio pradžios, paprastai būdavo sektoriniai, visų pirma skiriami ūkininkams – jais buvo skatinami struktūriniai žemės ūkio pokyčiai. Buvo naudojami metodai „iš viršaus į apačią“, kai sprendimai dėl paramos sistemų buvo priimami nacionaliniu ar regionų lygmeniu. Vietinės suinteresuotosios grupės ne visada buvo skatinamos įgyti įgūdžių, kurie joms būtų atvėrę galimybes kurti savo ateitį.

Po truputį nauju darbo vietų ir verslo galimybių kaimo vietovėse kūrimo būdu imtas laikyti į vietovę orientuotas metodas, veikiantis „iš apačios į viršų“, įtraukiantis vietos bendruomenes ir pridedantis vertės vietos ištekliams. Pradėjus naudoti „Leader“, imta eksperimentuoti vietos lygmeniu sutelkiant įvairius projektus, idėjas ir išteklius, suburiant suinteresuotąsias grupes. Pasirodė, kad tai – ideali priemonė, siekiant patikrinti, kaip padidinti kaimo vietovių galimybes.

Nuo 1991 m., „Leader“ metodo taikymo pradžios, labai padidėjo ES teritorijos dalis, kurioje jis taikomas, ir gerokai išaugo „Leader“ grupių skaičius ir „Leader“ tipo metodams skiriamas finansavimas.

c) Politika: nuo bandomosios iniciatyvos iki vienos iš pagrindinių krypčių

Politikos požiūriu „Leader“ buvo pristatytas kaip „Bendrijos iniciatyva“, finansuojama iš ES struktūrinių fondų. Yra trys „Leader“ etapai: „Leader I“ (1991–1993 m.), „Leader II“ (1994–1999 m.) ir „Leader+“ (2000–2006 m.). Tuo laikotarpiu valstybėse narėse ir regionuose buvo vykdomos pavienės „Leader“ programos, finansuojamos atskirai ES lygmeniu. Nuo 2007 m. „Leader“ metodas bus įtrauktas į bendrąją ES kaimo plėtros politiką. Tai reiškia, kad „Leader“ bus įtrauktas į ES remiamas nacionalines ir regionines bendrosios kaimo plėtros programas lygiomis teisėmis su kitomis pagrindinėmis kaimo plėtros kryptimis. Nuo 2007 m. „Leader“ kryptis bus finansuojama iš bendrųjų finansinių paketų, kuriuos kiekviena valstybė narė kaimo plėtrai remti gauna iš ES naujojo Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP).

„Leader“ iniciatyvos	Vietos veiklos grupių skaičius	Teritorija, kurioje metodas taikomas	ES finansavimas
„Leader I“	217	367 000 km^2	442 mln. EUR
„Leader II“	906	1 375 144 km^2	1 755 mln. EUR
„Leader+“	893	1 577 386 km^2	2 105,1 mln. EUR

2. Septyni pagrindiniai „Leader“ metodo elementai

„Leader“ koncepcija

Pagrindinė „Leader“ metodo idėja yra ta, kad dėl Europos kaimo vietovių įvairovės plėtros strategija būna veiksmingesnė ir produktyvesnė tada, kai sprendimus dėl jos priima ir ją vietoje įgyvendina vietiniai dalyviai, kai susijusios procedūros yra aiškios ir skaidrios, kai atitinkamos viešosios valdžios įstaigos teikia paramą ir kai gaunama reikalinga techninė pagalba gerajai patirčiai skleisti.

„Leader“ nuo kitų, tradiciškesnių kaimo politikos priemonių skiriasi tuo, kad nurodo ne tai, „kas“ turi būti padaryta, o „kaip“ tai daryti. „Leader“ metodą sudaro septyni pagrindiniai elementai. Čia jie aprašomi atskirai, tačiau svarbu juos vertinti kaip nedalomą priemonių rinkinį. Taikant šį metodą visi elementai papildo vieni kitus ir naudingai sąveikauja, ilgam pagerindami kaimų dinamiką ir didindami jų galimybes spręsti savo problemas.

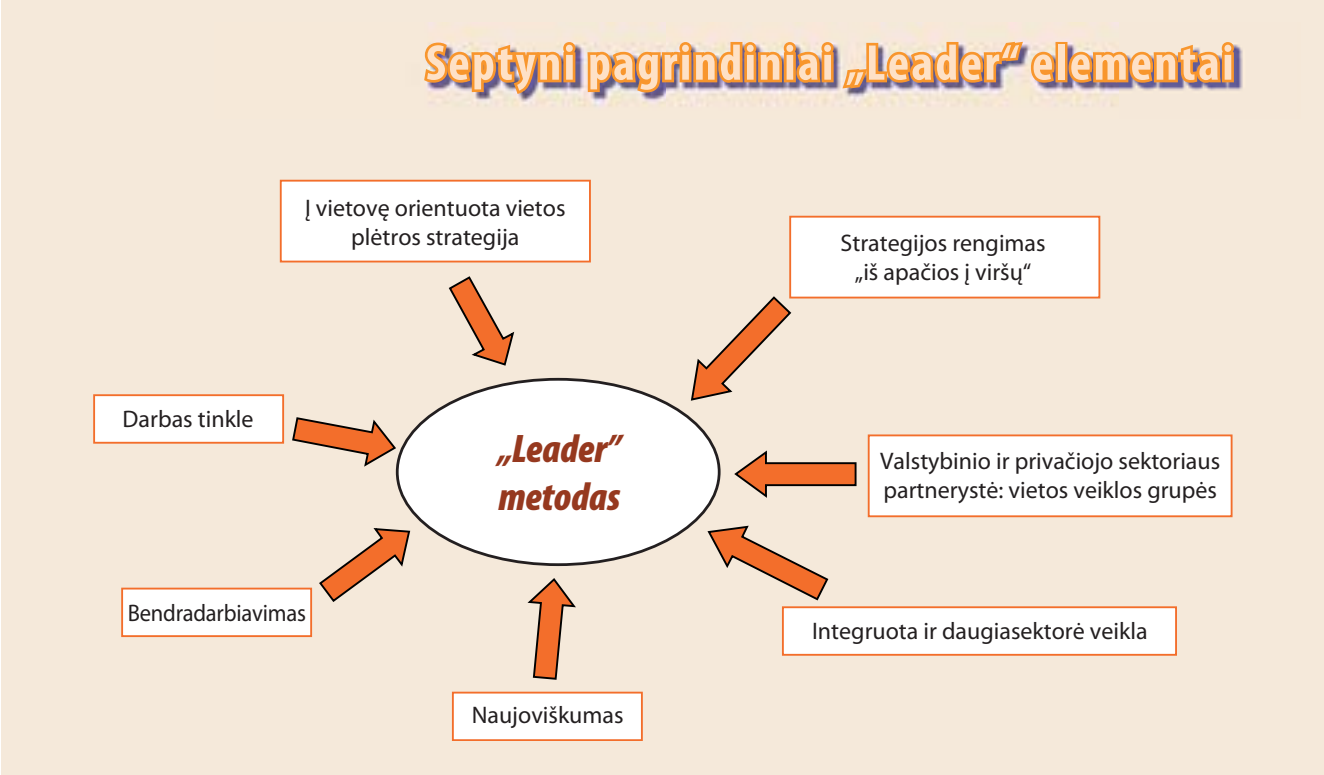

1 elementas. Į vietovę orientuota vietos plėtros strategija

Remiantis į vietovę orientuotu metodu tikslinė politikos įgyvendinimo sritis yra nedidelė, vienalytė, socialiai nesusiskaidžiusi teritorija, dažnai siejama bendrų tradicijų, vietos ypatumų, kurioje vyrauja siejantis bendrumo jausmas ar bendri poreikiai ir lūkesčiai. Lyginant su tokia pavyzdine teritorija, galima lengviau atpažinti vietos pranašumus ir trūkumus, pavojus ir galimybes, vidinį potencialą ir nustatyti didžiausias tvariojo vystymosi kliūtis. „Į vietovę orientuotas“ iš esmės reiškia „vietos“.

Tikėtina, kad šis metodas bus geresnis už kitus, nes suteikia galimybę pasirinkti faktinius poreikius ir vietos konkurencinius pranašumus tiksliau atitinkančią veiklą. Pasirinkta teritorija turi būti pakankamai vienalytė, joje turi pakakti žmonių, finansinių ir ekonominių išteklių, kad būtų galima sėkmingai įgyvendinti tvarią vietos plėtros strategiją. Ji nebūtinai turi sutapti su iš anksto nustatytomis administracinio padalijimo ribomis.

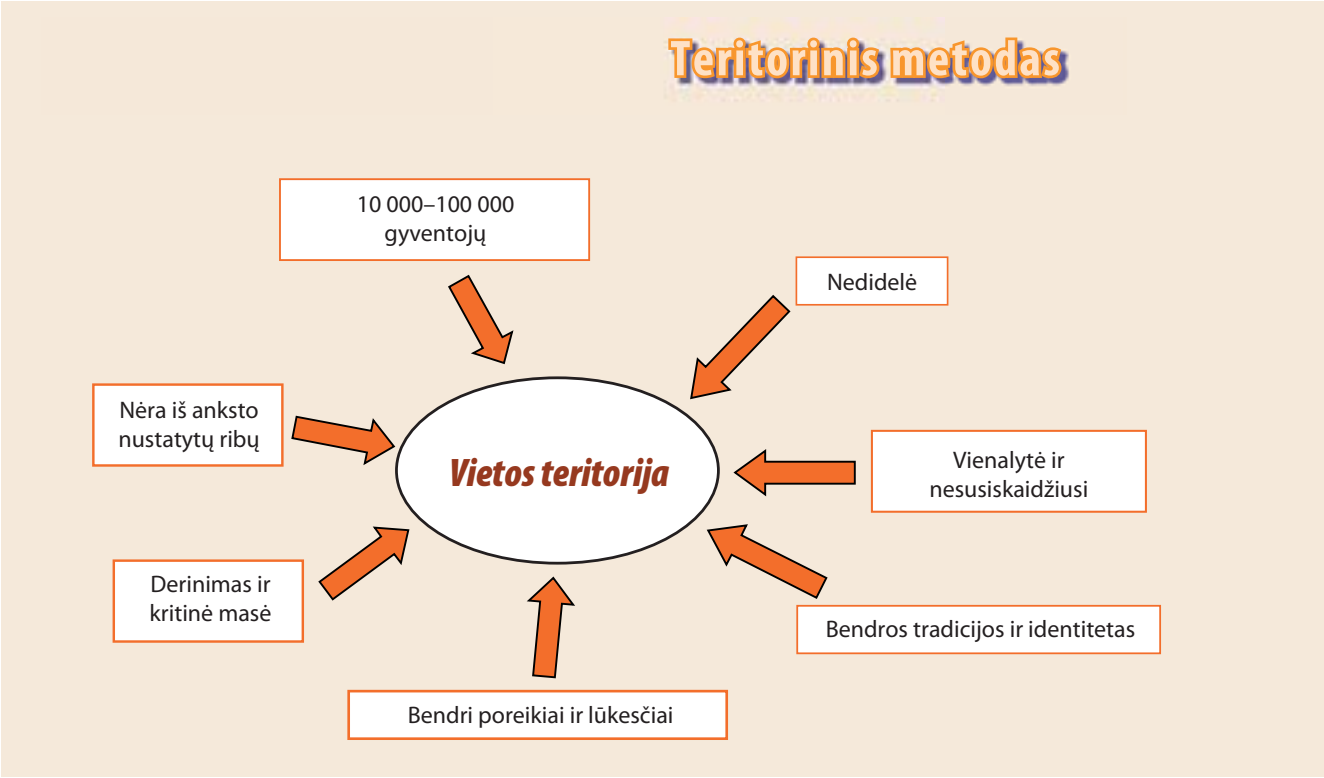

„Vietos teritorijos“ apibrėžimas nėra nei universalus, nei nekintamas. Priešingai, jis kinta vykstant platesnio masto ekonominiams ir socialiniams pokyčiams, kintant ūkininkavimo vaidmeniui, svarbiems žemėtvarkos ir aplinkos klausimams ir bendram kaimo vietovių suvokimui.

2 elementas. Metodas „iš apačios į viršų“

Metodas „iš apačios į viršų“ reiškia, kad vietos subjektai dalyvauja priimant sprendimus dėl strategijos ir prioritetų, kuriais bus vadovaujamasi jų vietovėje. Patirtis parodė, kad metodas „iš apačios į viršų“ neturėtų būti laikomas alternatyviu ar priešingu nacionalinių ir (arba) regioninių valdžios institucijų metodams „iš viršaus į apačią“, su pastaraisiais jis greičiau turėtų derėti ir sąveikauti, kad galutiniai rezultatai būtų geresni.

Iš septynių „Leader“ elementų išskirtiniausias metodas „iš apačios į viršų“. Šiuo metodu grindžiama kaimo politika turėtų būti rengiama ir vykdoma taip, kad geriausiai atitiktų bendruomenės, kuriai ji yra skirta, poreikius. Vienas būdas tai užtikrinti yra pakviesti vietines suinteresuotąsias grupes vadovauti ir dalyvauti. Tai pasitvirtino tiek 15 valstybių narių, tiek iki 25 narių išsiplėtusioje Europos Sąjungoje, be to, tai svarbu ir ES narystės siekiančioms šalims, kurios turi struktūrinių žemės ūkio problemų ir turi daug galimybių pagerinti kaimo gyvenimą.

Dalyvaujantys vietos subjektai – tai plačioji visuomenė, ekonominių ir socialinių interesų grupės bei atstovaujamosios valstybinės ir privačios institucijos. Pajėgumų kūrimas yra viena esminių metodo „iš apačios į viršų“ sudėtinių dalių; jį sudaro:

- vietos gyventojų informavimas, mokymas, dalyvavimas ir telkimas siekiant nustatyti vietovės privalumus ir trūkumus (analizė);
- įvairių interesų grupių dalyvavimas rengiant vietos plėtros strategiją;
- aiškių tinkamų veiksmų (projektų) atrankos vietos lygmeniu kriterijų nustatymas kuriant strategiją.

Vietos subjektai turėtų dalyvauti ne tik kuriant strategiją, bet ir ją įgyvendinant, pildant, jie turėtų padėti vykdyti pasirinktus projektus ir apžvelgti atliktus darbus bei kaupti patirtį ateičiai. Be to, yra svarbių skaidrumo klausimų, spręstinų naudojantis mobilizacijos ir konsultacijų procedūromis, kad būtų susitarta dalyvaujant pokalbiuose ir derybose.

3 elementas. Valstybinio ir privačiojo sektorių partnerystė: vietos veiklos grupės (VVG)

Vietos partnerystės grupių, vadinamųjų „vietos veiklos grupių“ (VVG), steigimas yra originalus ir svarbus „Leader“ metodo elementas. VVG užduotis yra nustatyti ir įgyvendinti vietinę plėtros strategiją, priimti sprendimus dėl savų

finansinių išteklių skirstymo ir tuos išteklius valdyti. VVG gali veiksmingai skatinti tvarųjį vystymąsi, nes jos:

- sutelkia ir sujungia esamus valstybinio, privačiojo, pilietinio ir savanoriškojo sektorių žmogiškuosius ir finansinius išteklius;
- suburia vietinius subjektus į kolektyvinius projektus ir daugiasektorę veiklą, kad būtų pasinaudota bendradarbiavimu, bendrąja nuosavybe ir pasiekta kritinė masė, reikalinga vietovės ekonominiam konkurencingumui pagerinti;
- pagerina įvairių kaimo subjektų, neretai turinčių nedaug bendro darbo patirties, dialogą ir bendradarbiavimą, sumažindamos galimų konfliktų tikimybę ir konsultacijomis bei diskusijomis palengvindamos derybas dėl sprendimų;
- dėl skirtingų partnerių sąveikos palengvina prisitaikymo ir pokyčių žemės ūkio sektoriuje procesus (pvz., aukštos kokybės produktai, maisto grandinės), aplinkos klausimų įtraukimą, kaimo ekonomikos diversifikavimą ir gyvenimo kokybės gerinimą.

VVG turėtų suburti valstybinius ir privačiuosius partnerius, būti subalansuotos, jose turėtų būti esamų vietinių suinteresuotųjų grupių atstovų iš įvairių vietovės socialinių ir ekonominių sektorių. Sprendimų priėmimo lygmeniu privatieji partneriai ir asociacijos turi sudaryti ne mažiau kaip 50 % vietinės partnerystės.

VVG gali būti kuriamos naujos, siekiant gauti „Leader“ paramą, arba gali būti paremtos jau egzistuojančiomis partnerystėmis. Turinti specialistų komandą ir galią priimti sprendimus, VVG yra organizacijos, galinčios teigiamai veikti politikos įgyvendinimą, modelis. Patirtis rodo, kad dėl skirtingų formų regioninės ir nacionalinės politinės bei institucinės organizacijos iš šių bendrų charakteristikų šaltinio išsivystė kelių tipų VVG, turinčios skirtingus savarankiškumo laipsnius projektų tvirtinimo ir finansinio valdymo klausimais. Laikui bėgant ir informacijai apie „Leader“ sklindant vis plačiau, VVG vaidmuo ir atsakomybės sritis keliose valstybėse narėse taip pat pakito.

VVG priima sprendimus dėl vietinės kaimo plėtros strategijos krypties ir turinio bei dėl įvairių finansuotinų projektų. Faktiškai mokėjimą neretai atlieka mokėjimo institucija,

tvarkanti reikalus su viešaisiais fondais, o ne su VVG, remdamasi VVG atlikta projektų atranka.

Aktyviausi vietos iniciatyvų kaimo subjektai yra:

- profesinės organizacijos ir susivienijimai (atstovaujantys ūkininkams, specialistams ne ūkininkams ir mikroįmonėms);
- prekybos asociacijos;
- piliečiai, gyventojai ir jų vietinės organizacijos;
- vietos politiniai atstovai;
- aplinkos asociacijos;
- kultūros ir viešųjų darbų paslaugų teikėjai, įskaitant žiniasklaidą;
- moterų asociacijos;
- jaunimas.

Vietos veiklos grupė turėtų:

- bendram projektui suburti atitinkamas vietovės interesų grupes;
- savarankiškai priimti sprendimus ir sugebėti iš naujo pažvelgti į vietinius išteklius;
- susieti įvairias priemones;
- sugebėti išnaudoti galimybes, atsirandančias dėl vietinių išteklių įvairovės;
- būti atvira novatoriškoms idėjoms;
- sugebėti susieti ir integruoti pavienius sektorinius metodus.

Vietos veiklos grupės įgaliotos prisiimti didelę atskirų operacijų valdymo atsakomybės dalį (pvz., projektų atrankos, stebėjimo, kontrolės ir vertinimo užduotys). Tačiau VVG savarankiškumo laipsnis gali būti labai įvairus priklausomai nuo valstybės narės organizacijos ypatumų ir institucinių aplinkybių. Dažniausia „Leader“ projektų ir veiklos finansavimo forma yra visuotinė dotacija. Tokios dotacijos, bendrai finansuojamos ES ir nacionalinėmis valstybinėmis lėšomis, sudaro įvairią projektui reikalingo finansavimo dalį priklausomai nuo projekto ir vietovės tipo.

4 elementas. Naujovių diegimo lengvinimas

„Leader“ gali atlikti svarbų vaidmenį, skatindamas taikyti naujus ir novatoriškus kaimo vietovių plėtros metodus. Toks novatoriškumas skatinamas suteikiant VVG plačią veiksmų laisvę ir lankstumo atsargą priimant sprendimus dėl veiklos, kurią jos pageidauja remti.

Naujovių diegimą reikia suprasti plačiąja prasme. Tai gali būti naujo produkto, proceso pristatymas, naujos organizacijos ar rinkos sukūrimas. Toks bendras naujovių diegimo apibrėžimas tinka tiek kaimo, tiek ir miesto vietovėms. Tačiau dėl mažesnio tankumo ir palyginti negausių žmogiškųjų ir fizinių išteklių kaimo vietovės silpniau susietos su mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos centrais ir joms gali būti sunku imtis diegti esmines naujoves, nors tai, žinoma, yra įmanoma.

Naujovėms kaimo vietovėse diegti gali prireikti perkelti ir pritaikyti kitur sukurtas naujoves, modernizuoti tradicinių formų žinias arba rasti naujus ilgalaikių kaimo problemų sprendimus, kai tinkamo ar ilgalaikio tų problemų sprendimo nebuvo rasta kitokiomis strateginio poveikio priemonėmis. Taip gali būti rasti nauji būdingų kaimo problemų sprendimo būdai.

Iš septynių elementų sudaryto „Leader“ metodo taikymas jau gali būti laikomas politikos formavimo naujove, kuri gali paskatinti novatorišką veiklą naudojant anksčiau patvirtintą pirminį politikos įgyvendinimo metodą. Pavyzdžiui, pirma aprašytas metodas „iš apačios į viršų“ gali paskatinti gimti naujų projektų idėjas, kurias vėliau gali paremti VVG, kadangi jos nėra „pririštos“ prie iš anksto apibrėžto priemonių rinkinio. Informacijos ir ryšių technologijų

diegimas kaimo vietovėse gali suvaidinti svarbų vaidmenį suteikiant kaimo gyventojams didesnes galimybes diegti naujoves ir jomis naudotis.

5 elementas. Integruota ir daugiasektorė veikla

„Leader“ nėra sektorinės plėtros programa, vietinės plėtros strategija turi turėti daugiasektorį pagrindą, apimantį kelis veiklos sektorius. Vietos strategijoje numatyta veikla ir projektai turėtų būti susieti į visumą ir suderinti. Gali būti integruojama vieno sektoriaus veikla, visa programos veikla ar tam tikrų grupių veikla arba, svarbiausia, įvairių atitinkamų ekonomikos, socialinių, kultūros ir aplinkos subjektų ir sektorių ryšiai.

6 elementas. Darbas tinkle

Darbas tinkle – tai „Leader“ grupių, kaimo vietovių, administravimo institucijų ir organizacijų, dalyvaujančių ES kaimo plėtroje, neatsižvelgiant į tai, ar jos yra tiesioginės „Leader“ naudos gavėjos, keitimasis rezultatais, patirtimi ir žiniomis. Darbas tinkle – tai dalijimasis gerąja patirtimi, naujovių platinimas ir patirties, įgytos vykdant vietinę kaimo plėtrą, taikymas. Darbas tinkle susieja žmones, projektus ir kaimo vietoves ir padeda įveikti kai kurių kaimo regionų izoliuotumą. Susiedamas „Leader“ grupes jis gali paskatinti imtis bendradarbiavimo projektų.

Yra trijų skirtingų tipų tinklai:

- **Institucijų tinklai**

Šiuos tinklus finansuoja ir jų paskirtį nustato Europos Komisija. Europos Sąjunga Europos ir nacionaliniu lygmenimis remia darbo tinkle struktūras, suburiančias „Leader“ grupes, administravimo institucijas ir visus kitus suinteresuotus partnerius, dalyvaujančius kaimo plėtroje. Nuo 2007 m. bus tokių tipų instituciniai tinklai:

- Europos kaimo plėtros tinklas (vadovaujamas Komisijos);
- nacionalinis kaimo tinklas, kuris bus įkurtas kiekvienoje valstybėje narėje.

Darbo tinkle veikla iš pradžių buvo skirta tik „Leader“, bet nuo 2007 m. bus sprendžiama daug daugiau kaimo plėtros klausimų. Bus teikiama specialistų parama ir vykdoma praktinė veikla, pavyzdžiui, rengiamos publikacijos apie įvairius kaimo plėtros aspektus, organizuojami seminarai, analizuojama kaimo plėtros veikla, siekiant nustatyti gerąją patirtį, aiškinamasi, kokios yra kaimo vietovių plėtros tendencijos, kuriamos ir tvarkomos interneto svetainės ir „Leader“ grupėms padedama ieškoti galimų partnerių bei imtis bendradarbiavimo projektų. Europos tinklas yra kiekvienos valstybės narės nacionalinių tinklų ir administravimo institucijų susitikimo vieta, kur dalijamasi patirtimi Europos lygmeniu. Tinklo darbe privalo dalyvauti visos finansinę ES paramą gaunančios „Leader“ grupės, o kitos grupės kviečiamos teikti tinklui savo žinias ir patirtį.

- **Nacionaliniai, regioniniai ir vietiniai tinklai**

„Leader“ grupių tinklai ar asociacijos taip pat buvo įkurti ar neoficialiai susikūrė vietos, regioniniu ar nacionaliniu lygmeniu kai kuriose valstybėse narėse (pvz., Airijos ir Graikijos grupių tinklas) ir Europos lygmeniu (pvz., Europos kaimo plėtros „Leader“ asociacija – EKPLA, žr. 5 skyrių „Kontaktiniai centrai“).

7 elementas. Bendradarbiavimas

Bendradarbiavimas – tai dar daugiau negu tinklo darbas. Bendradarbiaujanti vietinė veiklos grupė imasi bendro projekto su kita „Leader“ grupe arba su panašų metodą naudojančia grupe kitame regione, valstybėje narėje ar net trečiojoje šalyje.

Bendradarbiavimas gali padėti „Leader“ grupėms savo vietinę veiklą padaryti intensyvesnę. Jis gali suteikti galimybę išspręsti tam tikras problemas ar padidinti vietinių išteklių vertę. Pavyzdžiui, tai gali būti būdas pasiekti kritinei masei, kuri reikalinga ilgalaikei tam tikro projekto sėkmei užtikrinti, arba papildomai veiklai paskatinti, pvz., bendrai „Leader“ grupių rinkodarai skirtinguose regionuose, kurių specializacija – tokie patys specifiniai produktai (pvz., kaštainiai, vilna ir pan.), arba bendru kultūros paveldu (keltų, romėnų ir t. t.) grindžiamoms bendroms turizmo iniciatyvoms plėtoti.

Bendradarbiavimo projektai – tai ne tik paprastas keitimasis patirtimi. Tai turi būti konkretus bendras projektas ir, geriausia, bendra valdymo struktūra. Gali būti du skirtingo „Leader“ bendradarbiavimo tipai:

- teritorinis bendradarbiavimas: skirtingų valstybės narės kaimo vietovių bendradarbiavimas. Taip bendradarbiauti gali „Leader“ grupės, taip pat ir kitos vietos grupės, kurios naudojasi panašiu dalyvavimo metodu;
- tarptautinis bendradarbiavimas: ne mažiau kaip dviejų valstybių narių „Leader“ grupių bendradarbiavimas arba bendradarbiavimas su trečiųjų šalių grupėmis, taikančiomis panašų metodą.

3. „Leader“ taikymas vietos lygmeniu

„Leader“ metodą apibrėžia septyni pagrindiniai skiriamieji elementai. Tam, kad šie principai būtų įdiegti praktiškai, reikia, kad iš tikro būtų žmonių, kuriančių vietinę strategiją ir dalyvaujančių veikloje. Šiame skirsnyje aprašomi keli pagrindiniai „Leader“ įgyvendinimo etapai tose vietovėse, kuriose metodas taikomas pirmą kartą. Aprašyti kiekvienos galimos situacijos nesistengiama – „Leader“ veikla pernelyg įvairi.

Vietiniai subjektai ima dalyvauti vietovėse, kuriose „Leader“ dar nebuvo taikytas, paprastai tada, kai paaiškėja, kad valstybė narė ar regionas diegs „Leader“ metodą (pvz., įstojusi į ES), taigi atėjus laikui paskelbs atvirą kvietimą galimoms „Leader“ grupėms teikti paraiškas ([4]).

Idealiu atveju „Leader“ metodo diegimo procesas vyksta toliau pateiktais etapais.

a) Pajėgumų kūrimas

Tai pats pirmas „Leader“ metodo diegimo vietos lygmeniu etapas. Tam, kad šis naujoviškas metodas būtų veiksmingas, vietos subjektai turi turėti ar įsigyti reikalingų projektų idėjų ir žinių pajėgumų, žmogiškųjų išteklių tam tikrai veiklai ir, žinoma, finansinių įgūdžių tai veiklai valdyti. Praeityje neretai buvo mokomasi iš savo darbo. Šiandien dėl sukauptos patirties viskas turėtų vykti sklandžiau. Tinklo darbas ir kitos ryšio priemonės labai padeda kurti tokius pajėgumus, nes taip ne tik teikiama informacija apie „Leader“, bet ir didinamas vietinių subjektų susidomėjimas vietinės kaimo plėtros strategijos ir susijusių projektų rengimu, sukuriant reikalingą kritinę masę. Pajėgumų kūrimas – tai ne individuali, o kolektyvinė veikla, kuria užsiimdamos įvairios suinteresuotosios kaimo grupės sužino apie metodą ir jo diegimo būdą ir gauna galimybę jį platinti, dalyvauti jį taikant ir gauti iš jo naudos.

b) Vietinių subjektų subūrimas

Dažnai antrasis etapas yra vietovėje organizuojami susitikimai ir seminarai, kur suburiami pagrindiniai suinteresuotieji dalyviai, kur lengviau gimsta idėjos, o vietos subjektai gali aptarti savo vietovės reikmes, remdamiesi tvirtomis prielaidomis. Yra daug būdų vietos subjektams suburti: seminarai, vieši susitikimai, žiniasklaida ir telekomunikacijos, mugės ir parodos – tai dažniausiai naudojamos priemonės, kad susitikę vietiniai dalyviai aptartų visus dominančius klausimus ir susipažintų su įvairiomis nuomonėmis ir su vietovei skirtais projektais.

c) Teritorijos analizė

Nepaprastai svarbu atlikti išsamią kaimo vietovės analizę. Paprastai reikia išsiaiškinti „teritorijos kapitalą“ – vietovės turtą (žmonės, veikla, kraštovaizdžiai, paveldas, žinios), bet ne sudaryti jo inventoriaus sąrašą, o nustatyti ypatumus, kuriuos galima būtų plėtoti. Atliekant tokią teritorijos analizę nustatytų elementų ir esminių ypatybių tyrimas turėtų suteikti galimybę apibrėžti galimas specifines konkrečios kaimo vietovės plėtros strategijos kryptis. Atliekama teritorijos analizė taip pat priverčia vietos subjektus susikurti trumpalaikę ir ilgalaikę vietovės viziją. Nors šiai analizei specialios žinios yra vertingos, svarbu, kad būtų galima viešai aptarti įvairias vietovės ateities „vizijas“ bei geriausią įgyvendinimo strategiją ir kad pasirinktas variantas sulauktų visuomenės pritarimo.

d) Esamos veiklos ar iniciatyvų nustatymas

Esminis „Leader“ proceso etapas, susijęs su teritorijos analize, – vietovėje įgyvendinamų ar planuojamų įgyvendinti kaimo plėtros priemonių apžvalga, kurią turi atlikti vietos subjektai. Labai svarbu sužinoti, kokių iniciatyvų jau yra imtasi, kad galima būtų nuspręsti, ar jomis pasinaudoti, ar jas pakeisti. Dėl to taip pat sumažėja dvigubo darbo rizika.

e) Partnerystės kūrimas

Pagal metodą „iš apačios į viršų“ atliekant analizę reikia informuoti ir įtraukti į veiklą dalyvius, kad būtų galima ištirti kaimo vietovės privalumus ir trūkumus bei nustatyti poreikius ir lūkesčius (taikant dalyvaujamosios analizės metodus). Šis etapas skirtas visai bendruomenei ir aktyvioms, procesui vadovaujančioms grupėms. Taikant metodą „iš apačios į viršų“, strateginių vietovių pasirinkimo planavimo (t. y. prioritetinių temų ar projektų, kuriems bus stengiamasi gauti finansinę paramą, nustatymo) fazėje turi dalyvauti įvairios interesų grupės (pavyzdžiui, sukuriamos naujos darbo grupės).

([4]) Panaši tvarka galioja ir esamoms valstybėms narėms, kai jos ar regionai naujo programinio laikotarpio pradžioje organizuoja naują „Leader“ grupių atranką ir kai paraišką pateikti gali pageidauti šalies kaimo vietovės, anksčiau negavusios „Leader“ paramos.

Subūrus vietos subjektus ir atlikus teritorijos analizę, lengviau nustatyti, ką reikia įtraukti į valstybinio ir privačiojo sektorių partnerystę ir kaip valdyti įgyvendinimą. Galiausiai taip sukuriama vietos veiklos grupė. VVG yra partnerystė, kuri veiksmingai taiko su bendruomene suderintą vietinį plėtros metodą.

f) Vietinės plėtros strategijos rengimas

Vietinis plėtros metodas įforminamas vietinės plėtros strategijos dokumentu. Tam reikia nustatyti tikslus, apibrėžti strateginius prioritetus ir išrikiuoti pagal svarbą veiksmus, kurių reikia imtis. Ši vietinės plėtros strategija bus pagrindas VVG teikti paramos paraišką, valstybėms narėms ar regionams paskelbus viešą kvietimą teikti „Leader“ paraiškas. Valstybės narės ar regionai atrenka laimėjusias VVG ir paskirsto lėšas jų vietinei strategijai įgyvendinti.

4. „Leader“ ateitis: įtraukimas į pagrindines programas

Neseniai atlikus ES kaimo plėtros politikos apžvalgą prieita prie išvados, kad „Leader“ subrendo tiek, kad suteikia kaimo vietovėms galimybę didesniu mastu įtraukti „Leader“ metodą į pagrindines kaimo plėtros programas. Į pagrindines programas įtrauktas „Leader“ tipo priemones savo 2004–2006 m. programose jau numatė kelios iš 2004 m. į ES įstojusių valstybių narių.

Kitas programinis laikotarpis (2007–2013 m.)

a) Naujas dėmesys „Leader“

2005 m. rugsėjo 20 d. Taryba patvirtino naują reglamentą dėl paramos kaimo plėtrai kitu programiniu laikotarpiu (2007–2013) ([5]). Taip dar labiau akcentuojamas „Leader“ metodas. Kitu laikotarpiu kiekvienoje kaimo plėtros programoje turi būti ir „Leader“ dalis vietinėms plėtros strategijoms „iš apačios į viršų“ įgyvendinti. Ne mažiau kaip 5 % kiekvienai programai skirtų ES lėšų turi būti skirta „Leader“ (kaip atskirai programų „Leader“ krypčiai). Ši dalis ES-10 valstybėse narėse ([6]) bus didinama laipsniškai – 2007–2013 m. „Leader“ bus skiriama 2,5 % lėšų, nes šios valstybės turi mažesnę „Leader“ metodo taikymo patirtį. Valstybės narės ar regionai atrinks VVG, remdamiesi jų pasiūlyta vietine plėtros strategija. Kiekvienoje programoje bus numatyta lėšų, iš kurių bus finansuojamas pajėgumų kūrimas ir paskatos, reikalingos tai vietinei strategijai rengti, VVG struktūrų veiklos sąnaudos ir vietinės plėtros strategijos ir VVG bendradarbiavimo projektų įgyvendinimas. Įkūrus Europos kaimo plėtros tinklą taip pat bus sutvirtintos darbo tinkle struktūros (žr. 2 skyriaus 6 elementą).

b) Pagrindinis dėmesys – naujoms valstybėms narėms ir stojančioms šalims

Žemės ūkio veikla ypač svarbi naujų ES narių ir narystės siekiančių šalių kaimo plėtrai. Dėl institucinių ir struktūrinių žemės ūkio sektoriaus pokyčių per pastarąjį dešimtmetį kai kuriose vietovėse padidėjo nedarbas, iš vietovių pasitraukė dalis gyventojų ir suprastėjo paslaugų tiekimas ir infrastruktūra. Pagerintas „Leader“ metodas „iš apačios į viršų“, suteikiantis vietos valdžios institucijoms ir bendruomenei daugiau galių kuriant ir įgyvendinant vietos poreikių tenkinimo programas, kurį taikant į kaimo vietoves žiūrima kaip į teritorijas, o neapsiribojama vien tik žemės ūkio sektoriumi, taip pat bus svarbus ES narystės siekiančiose šalyse. Daugelis iš šių šalių pastaraisiais metais įgijo truputį tokių dalyvavimo metodų taikymo patirties. Nuo įstojimo 2004 m. gegužės 1 d. ES-10 valstybės narės jau turi galimybę taikyti į pagrindines programas įtrauktą „Leader“ tipo priemonę, finansuojamą EŽŪOGF ([7]) Orientavimo skyriaus. Šešios iš 10 naujųjų valstybių narių įtraukė „Leader“ tipo priemonę į savo „1 tikslo“ ([8]) programas. Bus ypač akcentuojamas kūrimas administracinių pajėgumų, kurie, pavyzdžiui, skatintų ir remtų VVG steigimąsi.

([5]) 2005 rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, 2005 10 21).

([6]) 10 naujųjų valstybių narių, įstojusių į ES 2004 m. gegužę.

([7]) Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas.

([8]) Remiantis struktūrinių fondų „1 tikslu“ skatinama atsiliekančių regionų plėtra ir struktūrinis prisitaikymas (2000–2006 m. laikotarpis).

5. Kontaktiniai centrai papildomai informacijai gauti

a) Europos Komisijos įsteigta Europos „Leader“ observatorija

„Leader“ observatorijos interneto svetainėje pateikiama naudingos informacijos apie visus „Leader“ aspektus. Pradžios puslapio meniu ir bendroji informacija pateikiama visomis išsiplėtusios ES kalbomis. Adresas:

http://ec.europa.eu/leaderplus

Šioje svetainėje taip pat pateikiamos nuorodos į kiekvieno nacionalinio tinklo padalinio interneto svetaines.

„Leader+“ observatorijos kontaktinis centras

contact.point@leaderplus.org

Tel. (32-2) 235 20 20

Faks. (32-2) 280 04 38

Bendresnė informacija apie ES kaimo plėtros priemones:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/index_en.htm

b) Nacionalinis ar regioninis lygmuo

Specialistams patogiausi informacijos šaltiniai greičiausiai yra nacionalinio ar regioninio lygmens priklausomai nuo atitinkamos šalies programinės struktūros. Jų yra pernelyg daug, kad galima būtų čia išvardyti, bet juos rasite žinomuose nacionaliniuose šaltiniuose arba pasinaudodami šiomis nuorodomis:

ES valstybėse narėse

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/memberstates/index_en.htm

Stojančiose šalyse ir šalyse kandidatėse

http://ec.europa.eu/agriculture/use/index_en.htm

c) Kiti naudingi tinklai

EKPLA (Europos kaimo plėtros „Leader“ asociacija)

EKPLA yra pelno nesiekianti asociacija, įkurta 1999 metais, atstovaujanti daugiau kaip 600 VVG iš devynių ES valstybių narių arba per nacionalinius tinklus, arba kaip individualiems nariams.

http://personal.telefonica.terra.es/web/elard/

PREPARE (Kaimo Europos partnerystė)

Programa PREPARE siekiama sustiprinti pilietinę visuomenę kaimo vietovėse, ypač dešimtyje naujųjų valstybių narių ir stojančiosiose šalyse, bei skatinti daugelio šalių keitimąsi kaimo plėtros patirtimi. Ypatingas dėmesys skiriamas NVO ir valdžios institucijų partnerystei vykdant kaimo plėtrą – taigi ir „Leader“ metodui skatinti.

http://www.preparenetwork.org/index.php

d) „Leader“ leidiniai

Nuorodas į naujausius Europos observatorijos leidinius apie „Leader+“ („Leader+ Flash News“ ir „Leader+ Magazine“) galite rasti „Leader+“ interneto svetainėje (žr. 5a pirmiau).

„Leader+ Magazine“ leidžiamas tris kartus per metus, tai yra informacijos apie atliktus ar atliekamus „Leader+“ projektus žinynas. Pateikiama pavyzdinių atvejų.

„Flash News“ nuolat skelbia ES lygmens kaimo plėtros naujienas – tiek apie „Leader“ veiklą, tiek kitą įdomią informaciją. Tai geras pirmasis informacijos šaltinis susipažinti su „Leader“, jame yra interaktyvusis skyrius, kur galite pateikti savo nuomonę ar užsiprenumeruoti leidinį.

Užpildžius internetinę prenumeratos formą, galima tiesiogiai užsiprenumeruoti „Leader+ Magazine“ ir „Flash News“.

Valstybių narių nacionaliniai „Leader“ tinklai taip pat reguliariai leidžia leidinius, kuriuos galima rasti šiuo adresu:

http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/publications/nnu_en.htm

6. „Leader“ praktinio taikymo pavyzdžiai

„Leader“ vertę įrodo daug pastaraisiais metais remtų vertingų projektų, turėjusių realios įtakos kasdieniniam kaimo vietovėse gyvenančių žmonių gyvenimui. Iš čia pateiktų pavyzdžių matyti, kokias įvairias ir kūrybiškas strategijas VVG įgyvendina įvairiuose Europos regionuose. Jie taip pat parodo, kaip VVG išnaudojo „Leader“ suteiktas galimybes bendradarbiauti regionų, nacionaliniu ir Europos lygmeniu ir dirbti tinkle dalijantis įgytomis žiniomis ir gerąja patirtimi.

Pavyzdžiai a–c – tai projektai, kuriuos VVG atliko vietos lygmeniu, o d – tarptautinio trijų VVG dviejose valstybėse narėse bendradarbiavimo pavyzdys.

a) Kokybiškų Sardinijos Montiferru regiono (Italija) produktų gamybos strategija

Regionas, rajonas:	Sardinija
VVG pavadinimas:	VVG *Montiferru, Barigadu, Sinis*
Visa projekto kaina:	8 080 EUR ([9])
ES finansuojama dalis:	4 096 EUR
Kitos valstybės lėšos:	2 619 EUR
Privačiosios lėšos:	1 365 EUR

Nuo XX a. šeštojo dešimtmečio VVG *Montiferru* teritorijoje, kuriai taip pat priklauso *Barigadu* ir *Sinis*, vyko didelė kaimo gyventojų migracija į miestus. Dėl to žemės ūkis ir daugelis kitų tradicinės veiklos sričių neteko darbo jėgos ir žinių bei įgūdžių, reikalingų tradiciniams regiono produktams gaminti. Dėl pamažu blogėjančios demografinės padėties labai nukentėjo vietos bendruomenė – nykstant tradicijoms ir papročiams pradėjo nykti ir vietos identiteto jausmas. Mažėjant žemės ūkio veiklos mastui atsirado ir aplinkos problemų – prasidėjo dirvožemio erozija, ėmė nykti ekotipai ir vietovei būdingos rūšys.

Pagrindinis VVG *Montiferru* tikslas buvo atgaivinti regiono socialinę ir ekonominę sistemą, paremtą galvijų auginimu ir mažomis amatų įmonėmis. Tai buvo pasiekta:

- pridėjus vietos produktams vertės ir sudarius lengvesnes sąlygas jiems patekti į vietos rinką;
- apsaugojus nykstančius gamtos išteklius;
- propaguojant Montiferru įvaizdį;
- susigrąžinus vietos bendruomenės socialinį ir kultūros paveldą (anksčiau vietovės kaimo gyvenimui būdingas tradicijas ir papročius).

VVG tobulino vertės pridėjimo procesą ir padėjo vietos žemės ūkio maisto produktams patekti į rinką. Projektas iš esmės skirtas tipiniam vietos sūriui pavadinimu „Casizolu“, gaminamam iš ypatingos „Modicano Sarda“ veislės galvijų pieno. Ganyklose ganomos karvės duoda išskirtinio „medžio ir lapų“ skonio pieną. Investicijomis į „Casizolu“ sūrio gamybą pirmiausia buvo siekiama: pagerinti gamybos procesą, planuoti maisto saugą, rengti mokymo kursus, finansuoti perdirbimą, padėti atlikti rinkodarą, dirbti kartu su kitų produktų gamintojais (medaus, aukščiausios kokybės pirmojo spaudimo alyvuogių aliejaus, Malvazijos vyno), populiarinti sūrį aukštos kokybės viešojo maitinimo sektoriuje ir padėti gamintojams tenkinti rinkos paklausą, taikant tiekimo grandinės valdymo būdus.

Kontaktinis asmuo

Salvatore Polo
Piazza Mannu snc
I-09070 Seneghe
Tel. (39-078) 35 41 32
Faks. (39-078) 35 41 32
El. paštas: galmbs@tiscali.it

([9]) Visa projekto kaina – tai aprašyto tam tikro projekto kaina, o ne visas dalyvaujančios VVG biudžetas.

b) Nendrių ir viksvų pjūties atnaujinimas Norfolk Broadse (JK)

Regionas, rajonas:	Norfolkas
VVG pavadinimas:	*Broads & Rivers*
Visa projekto kaina:	172 425 EUR
ES finansuojama dalis:	58 820 EUR
Kitos valstybės lėšos:	113 605 EUR

Pagrindinis Norfolk Broadso kraštovaizdžio ypatumas – dideli nendrynai ir viksvynai palei garsiuosius vandens kelius. Gamtosaugininkai tokius pelkynus laiko tarptautinės svarbos retųjų augalų ir gyvūnų arealais. Tam, kad tokios vietovės būtų išsaugotos, nendrės ir viksvos turi būti periodiškai pjaunamos. Tradiciškai jos būdavo pjaunamos komerciniais tikslais, siekiant gauti žaliavos nendrių stogams – taigi būdavo užtikrinamas suformuoto vietovės paveldo ir jos natūralios aplinkos ryšys.

Nepaisant modernizacijos, Broadso nendrių ir viksvų pramonė atsidūrė labai sunkioje padėtyje, kuri iš dalies susidarė dėl importo ir dėl to sumažėjusių kainų. Nendrių ir viksvų pjovėjai negalėjo pakeisti esminės įrangos, o pati pramonės šaka nesugebėjo pritraukti naujos darbo jėgos, kuri pakeistų išeinančius į pensiją. 2002 m. atlikus tyrimą nustatyta, kad komercine pjūtimi vertėsi ne daugiau kaip 20 specialistų, tik keli iš jų buvo jaunesni negu 30 metų, o keletas jau artėjo prie pensinio amžiaus ar buvo jo sulaukę. Nuotaikos buvo prastos, dalis pjovėjų nepasitikėjo gamtosaugos organizacijomis, kurios iš pažiūros buvo linkusios patikėti nendrių plotų tvarkymą savanoriams.

„Leader+“ lėšomis buvo organizuotas mokymas, o dabar atkuriami nauji buvę apleisti nendrynai. Tai atveria galimybių naujoms įmonėms ir didina esamų įmonių našumą ir pajamas, pavyzdžiui, todėl, kad įsigyjama naujos įrangos, taip pat pagerinamos VVG narių galimybės užsidirbti ne nendrių ir viksvų pjūties sezono metu. Buvo ir ne tokios akivaizdžios naudos, pavyzdžiui, susikūrė asociacija, palengvinusi gamtosaugos ir kitų organizacijų darbą tiriant bendrą nendrių ir viksvų pjūties įmonių nuomonę įvairiais klausimais, pavyzdžiui, dėl nendrynų atkūrimo vietų ir potvynių padarinių sušvelninimo darbų.

Pirmajam projektui pavyko sustabdyti vietinės nendrių ir viksvų pjūties pramonės nuosmukį ir smarkiai padidinti pasitikėjimą ir optimizmą. Antrasis projektas skirtas ilgalaikėms pramonės šakos reikmėms tenkinti pritraukiant ir remiant naujokus, didinant veikiančių įmonių našumą ir pajamas ir gerinant Broadso nendrių ir viksvų reklamą.

Kontaktinis asmuo

Malcolm Hackett
Economic Development Unit
Norfolk County Council
County Hall, Martineau Lane
Norwich NR1 2DH
United Kingdom
Tel. (44-1603) 22 89 60
Faks. (44-1603) 22 33 45
El. paštas: malcolm.hackett@norfolk.gov.uk
Tinklalapis: *www.broadsandrivers.org.uk*

c) Saugi ateitis, tinkamai atsižvelgus į praeitį

Regionas, rajonas:	Pietų Kymis
VVG pavadinimas:	*Sepra*
Visa projekto kaina:	59 436 EUR
ES finansuojama dalis:	22 968 EUR
Kitos valstybės lėšos:	22 968 EUR
Privačiosios lėšos:	13 500 EUR

Sepra (suomiškai – „draugas“) yra registruota asociacija, veikianti aštuonių Pietų Kymio savivaldybių kaimų vietovėse, skatinanti savarankišką vietos gyventojų veiklą. Asociacija parengė vietovės plėtros programą, kuriai skiriamas 2000–2006 m. „Leader+“ plėtros finansavimas. Pagal plėtros programą remiami nedideli plėtros projektai, grindžiami pačių gyventojų idėjomis. Biudžetas – apytiksliai 1,2 mln. eurų per metus, 30 % šios sumos finansuoja ES, 18 % – Suomijos valstybė, 12 % – aštuonios savivaldybės, o 40 % – vietos gyventojai.

Sepra vietovėje yra apie 57 000 gyventojų. Per pastaruosius 30 metų gyventojų skaičius nuolat mažėjo. Kaimo rajonų, gyvenamųjų namų rajonų ir miestų teritorijos iš dalies sutampa. Gyventojų dauguma užsidirba pragyvenimui pramonėje arba teikdami viešąsias paslaugas, mažosios įmonės vystėsi lėtai. Pagrindinis programos principas – skatinti malonios ir saugios aplinkos, kuri vietos gyventojams taip pat gali būti pragyvenimo šaltinis, plėtrą. Visa programos veikla sudaryta atsižvelgiant į vietovės istoriją, gamtą ir vietos gyventojus. Yra dvi pagrindinės programos temos – gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas bei kaimo ir miesto vietovių sąveikos didinimas.

Remiantis programa, pagrindinių tikslų siekiama:

- gerinant kaimų ir kitų bendruomenių vidaus funkcijas;
- kuriant turizmo ir kitas paslaugas;
- reklamuojant, parduodant esamus ir kuriant naujus vietinius produktus;
- remiant mažąsias įmones;
- pasinaudojant tuo, kad kaimynystėje yra Rusija ir Estija, taip pat plėtojant kitus tarptautinius ryšius;
- organizuojant kaimo ir miesto žmonių susitikimus.

Pagrindinis dėmesys, remiantis programa, skiriamas informacinėms technologijoms, aplinkos apsaugai ir ypač jaunimui.

Kontaktinis asmuo

Marja Sorvo
Helsingintie 1A
FIN-49400 Hamina, Finland
Tel. (358-44) 277 45 14
Faks. (358-5) 230 45 15
El. paštas: marja.sorvo@seprat.net
Tinklalapis: *www.seprat.net*

d) Tarptautinis kultūrinio orientavimo ir regioninių muziejų valdymo mokymas: trys Alpių regionai bendradarbiauja, kurdami naują perspektyvą

Valstybės narės:	Austrija ir Vokietija
Regionai, rajonai:	Tirolis (Austrija), Švabija ir Aukštutinė Bavarija (Vokietija)
VVG pavadinimas:	*Außerfern* (Austrija), *Auerbergland* (Vokietija), *Ostallgäu* (Vokietija)
Visa projekto kaina:	30 000 EUR
ES finansuojama dalis:	15 000 EUR
Privačiosios lėšos:	15 000 EUR

Auerberglando (Vokietija), Ausserferno (Austrija) ir Ostallgäu (Vokietija) regionai pradėjo tarptautinį mokymo projektą, kuriame dalyvauja 104 dalyviai, 25 pranešėjai ir numatyti 47 seminarai 20 įvairių temų. Projektu siekiama išnaudoti atitinkamą šių trijų vietovių, kurios visos yra Bavarijos ir Austrijos Alpių regione, kultūrą ir istoriją.

VVG darbą pradėjo regionų generalinių direktorių „susitikimu pasikeisti idėjomis“. Jie priėjo išvadą, kad trijų kaimyninių VVG plėtros strategija turi daug bendrų tikslų ir atvertų daug būsimo bendradarbiavimo galimybių. Kadangi tarptautiniai bendradarbiavimo projektai yra sudėtingesni ir su jais susijusi didesnė rizika negu su vietos projektais, trys „Leader+“ direktoriai ieškojo tvirto bendradarbiavimo pagrindo. Jie jau žinojo, kad tarptautinio projekto sėkmės laidas yra tvirtas įsitikinimas, kad projektas bus naudingas visoms trims VVG. Po kritiško ir išsamaus projekto įvertinimo jie nusprendė, kad bendradarbiavimo pagrindas bus istorijos ir kultūros bei turizmo ir užimtumo sąsajų stiprinimas. Susiejant turizmą ir kultūrą, remiantis projektu, siekiama sukurti naujų darbo vietų, visų pirma moterims, kad būtų sustiprinti jaunimo ryšiai su gimtąja žeme ir jos istorija.

Siekdami susipažinti su gerąja patirtimi, trijų VVG direktoriai susisiekė su Italijos VVG *Val Venosta* Pietų Tirolyje, kuri buvo įgyvendinusi panašų „Leader“ projektą.

Kontaktinis asmuo

Günter Salchner
REA Außerfern
Kohlplatz 7
A-6600 Pflach
Tel. (43-5672) 62 387
Faks. (43-5672) 62 38 71 39
El. paštas: rea@allesausserfern.at
Tinklalapis: *www.allesausserfern.at/rea*

Europos Komisija

„Leader“ metodas: pagrindai

Liuksemburgas: Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras

2006 — 23 p. — 21 x 29,7 cm

ISBN 92-79-02051-X

PARDAVIMAS IR PRENUMERATA

Oficialiųjų leidinių biuro leidžiamų mokamų leidinių galima įsigyti mūsų pardavimo kioskuose visame pasaulyje.

Kaip galima įsigyti konkrečių leidinių?

Gavę pardavimo kioskų sąrašą, išsirinkite jus dominantį ir susisiekę su juo pateikite užsakymą.

Kaip gauti pardavimo kioskų sąrašą?

- Žiūrėkite Oficialiųjų leidinių biuro svetainę internete: http://publications.europa.eu/
- Pateikite prašymą faksu (352) 2929-42758 ir gausite išspausdintą sąrašą.

KF-76-06-045-LT-C

Europos Komisija
Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinis direktoratas

Norėdami gauti daugiau informacijos rašykite adresu:

Rue de la Loi 200
B-1049 Briuselis, Belgija

Telefonas
Tiesioginė linija (32-2) 295 63 63
Centrinis numeris (32-2) 299 11 11

Faksas
(32-2) 299 17 61

Svetainė
http://ec.europa.eu/agriculture/index_lt.htm

Leidinių biuras
Publications.europa.eu

ISBN 92-79-02051-X
9 789279 020513